

Sammanfattning av Europadomstolens dom den 28 februari 2008 i målet Saadi mot Italien, nr 37201/06 (Grand Chamber)

En utvisning till Tunisien strider mot artikel 3 på grund av den risk för illabehandling som en dömd terrorist bedöms utsättas för. Artikel 3:s absoluta karaktär tillåter inte att ett högre beviskrav uppställs då sökanden anses utgöra en fara i vistelselandet.

Bakgrund

Sökanden i målet, S, är en tunisisk man som alltsedan slutet av 90-talet vistats i Italien. I sin frånvaro dömdes han 2005 av en militärdomstol i Tunisien till 20 års fängelse för medlemskap i en terroristgrupp. I augusti 2006 beslutade italienska myndigheter i enlighet med gällanden lagstiftning rörande bekämpning av internationell terrorism att S skulle deporteras till Tunisien. S ansökan om asyl avvisades kort därefter med hänvisning till att han utgjorde ett hot mot nationell säkerhet. Den 29 maj 2007 begärde italienska myndigheter att Tunisien skulle utfärda diplomatiska garantier om att S vid ett återvändande inte skulle utsättas för behandling i strid med artikel 3 eller förvägras en grundläggande rättssäkerhet. Den 4 respektive 10 juli 2007 utfärdades två skrivelser från den tunisiska utrikesministern vari bl.a. garanterades att tunisisk lagstiftning garanterar och skyddar fångars rättigheter och tillförsäkrar dem rätten till en rättvis rättegång. Ministern påpekade också att Tunisien frivilligt anslutit sig till relevanta internationella traktat och konventioner.

Parternas huvudsakliga inställning i Europadomstolen

S anförde bl.a. följande. – Det är allmänt känt att personer som misstänks för terroristaktivitet, i synnerhet om denna sammankopplas med muslimsk fundamentalism, ofta utsätts för tortyr i Tunisien. Utredningar från såväl Amnesty som US State Department visar också på att tortyr är vanligt förekommande i Tunisien och att vissa personer som deporterats dit helt enkelt hade försvunnit. Hans familj har också flera gånger blivit besökta av polisen och har hela tiden utsatts för hotelser och provokationer. I ljuset av den allvarliga risk som han skulle löpa om han deporterades kan det inte anses tillräckligt med blott en påminnelse om de traktat som Tunisien undertecknat. En deportation till Tunisien skulle således medföra en risk för behandling i strid med artikel 3.

Italien anförde bl.a. följande. – Risker för behandling i strid med artikel 3 måste stödjas av adekvat bevisning. Emellertid har S inte kunnat presentera någon sådan bevisning eller kunnat lämna några detaljerade uppgifter, i stället har han begränsat sig till att beskriva den allmänna situationen i Tunisien. Något som tyder på att de provokationer som S familj uppges ha utsatts för från tunisisk polis har något att göra med vad S försöker leda i bevis i Europadomstolen har inte framkommit. Den åberopade landinformationen beskriver inte förhållandena i Tunisien som så helvetiska som klaganden påstår dem vara. Situationen i landet skiljer sig till stor del inte från hur det ser ut i vissa stater som undertecknat Europakonventionen. Vidare har Tunisien ratificerat flertalet internationella instrument för värnande av mänskliga rättigheter. Italien och Tunisien har dessutom ingått en bilateral överenskommelse, rörande frågor om migration och bekämpande av transnationell kriminalitet inklusive terrorism, vilket förutsatte en gemensam grundläggande respekt för fundamentala rättigheter. Tunisien har också ingått ett associationsavtal med EU. En förutsättning för implementering av denna överenskommelse är respekt för grundläggande rättigheter och demokratiska principer. Mot denna bakgrund kan det förutsättas att Tunisien inte skulle försumma sina skyldigheter enligt internationella traktat. Under dessa omständigheter borde tvivelsmålets fördel tilldelas den stat som planerar att deportera en sökande och vars nationella intressen hotades av personens närvaro. Hänsyn måste tas till

det omfattande terrorisshotet i världen och de svårigheter som finns att effektivt bekämpa terrorismen, inte bara riskerna vid en deportation bör beaktas utan även de risker som skulle uppstå om en deportation inte genomfördes. Diplomatiska garantier har dessutom efterfrågats från Tunisien varvid Tunisien lovat att följa tunisisk lag, vilken innefattar allvarliga straff för tortyrhandlingar samt omfattande besöksrättigheter för en fånges familj och advokat.

Förenade kungariket anförde bl.a. följande som "third-party intervener". – I mål som innefattar en hotbild till följd av internationell terrorism kan inte de principer som Europadomstolen fastslagit i målet *Chahal mot Förenade kungariket*¹ anses tillämpliga. För det första måste det hot som den berörda personen utgör vara en faktor att beakta i relation till möjligheten för och karaktären av den potentiella illabehandlingen. Därmed bör det vara möjligt att ta alla omständigheter i varje ärende i beaktande och att väga de rättigheter som en sökande garanteras enligt artikel 3 mot de som garanteras alla andra medborgare genom artikel 2. För det andra måste nationella säkerhetsaspekter påverka det beviskrav som ställs på sökanden. Med andra ord måste starkare bevisning läggas fram för att sökanden riskerar illabehandling i det mottagande landet om den staten där sökanden vistas har lagt fram bevisning för att ett hot mot nationell säkerhet föreligger. Den berörda individen måste bevisa att det är mer sannolikt att han skulle utsättas för behandling i strid med artikel 3 än att han inte skulle göra det.

Europadomstolens bedömning

Europadomstolen förtydligar inledningsvis att artikel 3 som i absoluta termer förbjuder tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning värnar om ett av de grundläggande värdena i ett demokratiskt samhälle. Till skillnad från vad som gäller för de flesta andra rättigheter som konventionen innehåller finns inget utrymme för undantag eller inskränkning av det som artikel 3 föreskriver, inte ens vid allmänna nödlägen som hotar nationens överlevnad. Karaktären av de förseelser som en sökande påstås ha gjort sig skyldig till är således irrelevanta för bedömningen av de absoluta rättigheterna enligt artikel 3.

Europadomstolen vill inte på något sätt underskatta det hot som terrorism idag utgör och svårigheterna som råder för stater att skydda sina samhällen gentemot sådant våld. Emellertid ger detta inte skäl att ifrågasätta den absoluta karaktären av artikel 3. Europadomstolen understryker principerna i *Chahal* och anger att den inte kan acceptera Förenade kungarikets argumentation om att den risk som S löper för illabehandling i det mottagande landet bör vägas gentemot den fara han skulle utgöra för samhället om han inte återsändes. Frågan om "risk" och "fara" är i detta sammanhang begrepp som endast kan bedömas oberoende av varandra. Antingen visar den bevisning som lagts fram för Europadomstolen att det finns en grundad anledning att tro att S löper risk eller så gör den inte det. Möjligheten att S utgör ett allvarligt hot mot samhället om han inte återsänds påverkar inte den risk för illabehandling som kan föreligga vid ett återvändande. Det är således inte korrekt att, som Förenade kungariket anför, ställa upp ett högre beviskrav med hänvisning till att S utgör en fara för samhället eller ett hot mot nationell säkerhet. För att en utvisning med tvång ska utgöra ett brott mot konventionen är det nödvändigt – och tillräckligt – att grundad anledning har påvisats för att tro att det finns en verklig risk att S utsätts för behandling i strid med artikel 3 i mottagarlandet.

De tillgängliga rapporterna från Amnesty, Human Rights Watch och US State Department beskriver en oroande situation i Tunisien och bl.a. framkommer att tortyr är vanligt förekommande gentemot personer som står anklagande under 2003-års antiterroristlagstiftning. Med beaktande av dessa utgivares auktoritet och renommé, den noggranna metod genom vilken de sammanställts, att relevanta slutsatser är samstämmiga och vinner stöd av ett flertal andra källor, ifrågasätter Europadomstolen inte deras tillförlitlighet. Dessutom har Italien inte presenterat någon landinformation som motbevisar vad

¹ *Chahal mot Förenade kungariket* (GC), 15 november 1996 (nr. 22414/93)

som framkommer i de rapporter som S hänvisat till.

Mot denna bakgrund finner Europadomstolen, eftersom S dömts för terroristrelaterad brottslighet i Tunisien, att det finns grundad anledning att tro att han löper en verklig risk för behandling i strid med artikel 3 om han deporteras till Tunisien.

Europadomstolen noterar vidare att Tunisien inte har utfärdat några sådana diplomatiska garantier som efterfrågats av Italien. Förekomsten av nationell lagstiftning och bundenhet av internationella traktat till skydd för grundläggande rättigheter är inte i sig tillräckligt för att utgöra ett erforderligt skydd mot illabehandling när det som i det aktuella fallet rapporteras om att myndigheterna återkommande utför eller tolererar gärningar som uppenbart strider mot konventionens principer. Även om Tunisien hade utfärdat sådana diplomatiska garantier som efterfrågades av Italien hade detta inte frikänt Europadomstolen från skyldigheten att utreda om dessa i praktiken hade utgjort tillräckliga garantier för att S skulle vara skyddad från behandling i strid med konventionen